

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ügyvéd által képviselt felperesnek a ügyvéd által képviselt alperes ellen élettársi közös vagyon megosztása iránt a Berettyóújfalui Városi Bíróságnál 4.P.20.339/2004. számon megindított és a Hajdú-Bihar Megyei Bíróságnak 1.Pf.21.636/2006/5. számú közbenső ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 66. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

k ö z b e n s ő í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartja.

Az alperes felülvizsgálati eljárási költségét 6.000 (hatezer) forintban állapítja meg.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság a közbenső ítéletével megállapította, hogy a peres felek 1994. november hónaptól 2002. május 5. napjáig élettársi kapcsolatban éltek.

Az elsőfokú közbenső ítélet ellen a felperes fellebbezéssel élt.

A másodfokú bíróság a közbenső ítéletével az első fokú bíróság közbenső ítéletét helyben hagyta és az alperes javára 6.000 forint fellebbezési eljárási költséget állapított meg.

A jogerős közbenső ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint a peres felek között 1986-1987. évben kapcsolat alakult ki, amely a későbbiekben szerelmi, majd szexuális kapcsolatra is kiterjedt: a felperes rendszeresen eljár az alperes lakására és ott is aludt, a felek közös programokon és nyaralásokon is részt vettek, amelyeket

az alperes finanszírozott. Az alperes azonban a felperessel fennálló szerelmi kapcsolata mellett más nőkkel is tartott fenn szerelmi kapcsolatot.

Az alperes korábban szövetkezeti elnök volt, 1994-ben nyugállományba vonult majd ezt követően, 1994. őszén a felek élettársi kapcsolatot létesítettek egymással és a felperes az alperes tulajdonát képező ingatlanba költözött. Ezt követően az élettársi kapcsolat 2002. május 5. napjáig folyamatosan fennállott a peres felek között, de annak tartama alatt az alperes más nővel is külföldi egzotikus utakon vett részt.

A felperes már korábbiakban is úgy tekintette, hogy élettársi kapcsolatban él az alperessel, arra való hivatkozással, hogy alkalmanként az alperesnél töltötte az éjszakát, és az alperessel huzamosabb időn át közös kirándulásokat, autóutakat is tettek. Emiatt a N. L. szerkesztőségét is megkereste 1987-ben, mert tájékozódni kívánt arról, hogy élettársi kapcsolatot létesítése esetén milyen feltételek mellett számíthat az élettársi közös vagyon megosztására.

A felperes keresetében a felek 1989. januárjától 2002. május 5. napjáig terjedő időszakban keletkezett élettársi közös vagyon megosztása jogcímén az alperes arra való kötelezését kérte, hogy fizessen meg neki 2.128.500 Ft ingó vagyon értékkülönböt, 787.500 Ft közös beruházási költséget, továbbá - az alperes által neki már átadott 150.000 Ft beszámítása után még őt megillető - 850.000 Ft közös gazdálkodásból származó jövedelmet, tehát összesen 3.766.000 Ft-ot, valamint annak 2002. november 1. napjától kezdődően a kifizetésig járó kamatát.

Az alperes a kereset jogalapját elismerte, a felek élettársi kapcsolatának a kezdő időpontját azonban csak 1994. őszén ismerte el, és a kereseti kérelem összegszerűségét is vitatta.

A perben eljáró bíróságok a már lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján a felek közötti élettársi kapcsolat kezdő időpontja és fennállásának időtartama tárgyában közbenső ítélettel döntöttek.

Ennek során arra voltak figyelemmel, hogy az élettársi kapcsolat fennállásának ténye és megszűnésének időpontja a peres felek egyezős előadása alapján meghatározható volt ugyan (Pp. 163. § (2) bek.), a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján azonban a felperest terhelte annak a bizonyítása, hogy a Ptk. 578/G. §-ának (1) bekezdése szerinti élettársi kapcsolat az alperes által elismert 1994. őszi időpontnál évekkal korábban: 1989. januárjában kezdődött.

A bizonyítási terhet, illetve a bizonyítási anyag értékelését megnehezítette, hogy a felperes maga is különböző időpontokat

jelölt meg az eljárás során: a keresetlevelében 1988-ban, a per első tárgyalásán már 1989. telében, a 4. sorszámú beadványában pedig 1989. végében határozta meg kapcsolatuk kezdetét, míg a 15. sorszám alatti jegyzőkönyvben az alperes testvérének: a vallomása után úgy nyilatkozott, hogy „én most nem tudom megjelölni, hogy mely időponttól kezdődött a közös gazdálkodás”.

Mindezek miatt a perben eljáró bíróságok a tényállást a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése alapján a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült egyéb bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapították meg, és mindezek alapján a felperes - reá nézve kedvezőbb - tényállítását nem látták bizonyítottnak.

A tanúvallomások egy része, ugyanis értékelhetetlen volt azért, mert a tanúkat a felperes a kihallgatásuk előtt felkereste, őket a tanúzásra mintegy felkérte, megjelölve azt is, hogy az élettársi kapcsolat kezdő időpontját kívánja velük bizonyítani, egyikük elismerte azt is, hogy a peranyag megismerésére egy egész éjszakát fordított (P.20.715/2002/15., P.20 339/2004/28. és P.20.339/2004/3. számú jkv.)

A tanúk további része: a felek kapcsolatáról igen kevés információval rendelkezett, az együttélés kezdő időpontjáról és annak időtartamáról tudomásuk nem volt, a felperes volt kollégája pedig az élettársi kapcsolat kezdetéről csupán a felperestől értesült (P.20.339/2004/3. számú jkv. 7. old.). Ezen tanúk nyilatkozatának azért nincs jelentősége, mert azt, hogy a felek között 1994. őszét megelőzően már szerelmi kapcsolat volt, az alperes is elismerte, tehát az általuk igazolt tényekből nem vonható le következtetés arra, hogy a felek már 1994. előtt együtt éltek.

A felperes fiának és testvérének a vallomása ezzel szemben aggályos volt azért, mert egyikőjük sem tudott nyilatkozni az élettársi kapcsolat megszakadásának időpontjára, hanem csupán annak a kezdetére vonatkozóan, jöllehet az az esemény, amire emlékeztek 14-15. évvel ezelőtt történt, a másik pedig csak egy évvel korábban. A felperesnek a tanú vallomása után tett észrevétele e kétségeket megerősítette, annak kijelentésével, hogy a tanúnak nem kellett emlékeznie arra, hogy mikor szakadt meg az életközösség, hiszen azt nem vitatják.

A felperes által a N. L-hoz intézett levél, mint bizonyíték szintén nem elegendő. Ez a megkeresés 1997-ben történt, amikor a felek már az alperes elismerése szerint is 3 éve élettársi kapcsolatban éltek.

Mindemellett a peranyag alapján megállapítható, hogy a vitás időszakban az alperesnek más nőkkel volt kapcsolata. Az egyik tanú

azt is vallotta, hogy 1991. őszéig élettársa volt az alperesnek. A más nőikkel való alperesi kapcsolatot a 18. sorszámú jegyzőkönyvben a felperes is elismerte, de szerint azután, hogy közöttük kapcsolat létesült, az alperesnek más nővel már nem volt viszonya (3. sorszámú jegyzőkönyv 2004. szeptember 7. napján tartott tárgyalás). Ezt viszont a tanú vallomása cáfolta és egyúttal ezzel kizárta azt is, hogy 1991. előtt a felek között élettársi kapcsolat állt volna fenn.

Mindezeket mérlegelve a perben eljáró bíróságok arra a meggyőződésre jutottak, hogy az élettársi kapcsolat kezdeteként az alperes által elismert időpont fogadható el.

Nem értett egyet a másodfokú bíróság a felperes azon fellebbezési érvelésével, mely szerint az élettársi kapcsolat fennállásának időtartama tárgyában nem lett volna helye közbenső ítélet hozatalának.

A perbeli esetben ugyanis a felek közötti jogvita a jogalap és a mennyiség, az összecszerűség vonatkozásban elkülöníthető, hiszen a jogalap körébe tartozik a jogviszony időbeli keretének megállapítása is. Az első fokú bíróság döntése világosan és egyértelműen fogalmaz, amikor az élettársi kapcsolat fennálltát és annak időbeli kereteit pontosan meghatározza, mindez nem csak a határozat indokolásából derül ki. A közbenső ítélet meghozatalával a jogvita azért egyszerűsödik le, mert a továbbiakban az első fokú bíróságnak már csupán a közbenső ítélet által meghatározott időbeli keretek között szerzett vagyontárgyak sorsát kell vizsgálnia.

A jogerős közbenső ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt elsődlegesen hatályon kívül helyezése, valamint az első fokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítása, másodsorban pedig a másodfokú bíróság közbenső ítéletének a részbeni hatályon kívül helyezése, valamint az első fokú bíróság közbenső ítéletének a részbeni megváltoztatása és a felek élettársi kapcsolata kezdő időpontjának 1989. évben történő meghatározása iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet a Ptk. 578/G. §-ának (1) bekezdését és 685/A. §-át, valamint a Pp. 163-164. §-ait, 206. §-át és 213. §-ának (3) bekezdését sérti.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős közbenső ítélet hatályban tartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Ptk. 578/G. §-ának (1) bekezdése szerint az élettársak együttélésük alatt a szerzésben való közreműködésük arányában szereznek közös tulajdont, azzal, hogy ha a közreműködés aránya nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni és a közös háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít, a Ptk. 685/A. §-a értelmében pedig élettársaknak - ha jogszabály másként nem rendelkezik - két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együttélő személy minősül.

I.1. A perben eljáró bíróságok a peres felek egymással ellentétes és a felperes önmagában is ellentmondásos személyes előadásának, a kihallgatott tanúk egymással ugyancsak ellentétes vallomásának, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapították meg a Ptk. 685/A. §-ában meghatározott fogalmi elemeknek megfelelő, és a Ptk. 578/G. §-ának (1) bekezdése szerinti közös tulajdonszerzést eredményező élettársi jogviszony felek közötti fennállásának tényét, valamint annak időbeli kereteit.

Ennek során a Pp. ún. egyszerűbben bizonyítandó tényekre vonatkozó 163. §-a (2) bekezdésének, valamint a bizonyítási teher Pp. 164. §-a (1) bekezdésében foglalt főszabályának a helyes alkalmazásával alapították a peres felek egyező előadására az élettársi kapcsolat fennállására és a megszűnésének időpontjára vonatkozó ténymegállapításukat, és az alperes tagadásával szemben helyesen értékelték a felperes terhére annak a bizonyítatlanságát, hogy az élettársi jogviszony az alperes által elismert időpontnál korábban kezdődött.

A Pp. 270. §-ának (2) és 275. §-ának (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

2. Téves a felperesnek az a felülvizsgálati érvelése, hogy a perben közbenső ítélet kizárólag a felperes érdekében, akkor lett volna hozható, ha az alperes nem csupán az élettársi jogviszony kezdő időpontját, hanem a fennállásának tényét is vitássá tette volna, mert ennek hiányában a határozata nem a közbenső ítélet, hanem a részítélet tartalmi elemeinek felel meg, anélkül azonban, hogy a részítélet elleni jogorvoslati jogosultságot biztosítaná.

A Pp. 213. §-ának (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bíróság egyes kereseti kérelmek felől vagy a kereseti kérelemnek önállóan elbírálható egyes részei felől külön ítélettel is határozhat, ha ebben a vonatkozásban további tárgyalásra nincs szükség és ha a többi kereseti kérelem vagy beszámítási kifogás eldöntése végett a tárgyalást el kell halasztani, a hivatkozott § (3) bekezdése pedig kimondja, hogy ha a keresettel érvényesített jog fennállása és a felperest ennek alapján megillető követelés összege (mennyisége) tekintetében a vita elkülöníthető, a bíróság a jog fennállását ítélettel előzetesen is megállapíthatja (közbenső ítélet) és ebben az esetben a tárgyalás a követelés összegére (mennyiségére) vonatkozóan csak a közbenső ítélet jogerőre emelkedése után folytatható.

A felperes egyetlen kereseti kérelme a felek 1989. januárjától 2002. május 5. napjáig terjedő időszakban keletkezett élettársi közös vagyonának a megosztására irányult. Ez a kereseti kérelem pedig az élettársi jogviszony teljes tartama alatt közösen megszerzett valamennyi vagyontárgy vonatkozásában csak egységesen dönthető el.

Az előbbi törvényhely alapján tehát a felperes „egyes kereseti kérelmei felől vagy a kereseti kérelemnek önállóan elbírálható egyes részei felől” külön ítélettel: ún. részítélettel történő határozat hozatalának a lehetősége a perben részben fogalmilag, részben pedig eljárásjogi akadályok miatt nem kerülhetett szóba.

Ezen az egységes kereseti kérelmen belül nem a felperest megillető követelés összegének (mennyiségének), hanem a keresettel érvényesített joga fennállásának, tehát a követelése jogalapjának a körébe tartozik annak a mikénti megítélése is, hogy e jogosultsága milyen konkrétan behatárolt időszakra vonatkozóan áll fenn.

Az utóbb idézett törvényhelyhez fűződő ítélkezési gyakorlat egységes abban, hogy az élettársi közös vagyon megosztására irányuló perben a felek közötti jogvita a keresettel érvényesített jog fennállása és a felperest ennek alapján megillető követelés összege (mennyisége) tekintetében - a jogerős közbenső ítélet helyes jogi okfejtése szerint - elkülöníthető, és ilyen esetben nem csupán a Ptk. - fentebb idézett - 685/A. §-a szerinti tartalmi követelményeknek megfelelő élettársi jogviszony fennállása tényének, hanem e jogviszony időbeli kereteinek a meghatározása is a jogalap körébe tartozik, míg a követelésösszege (mennyisége) tárgyában a bíróság már csupán az említett időbeli keretek között fennálló élettársi jogviszony tartama alatt megszerzett vagyontárgyak körének, értékének és a közös szerzéshez való hozzájárulás arányának a vizsgálata alapján dönt.

Helyesen fejtette ki a jogerős közbenső ítélet azt is, hogy a bíróság hivatalból is jogosult közbenső ítélettel határozni és nem köti a felek ez irányú kérelme sem. Szabadon bírálja el, hogy fennállnak-e a közbenső ítélet hozatalának törvényes feltételei, és e feltételek fennállása esetén lényegében célszerűségi szempontokat kell mérlegelnie annak a vizsgálatakor, hogy indokolt-e a jogalap körében a külön határozat meghozatala. A közbenső ítélet célja a jogvita leegyszerűsítése, ennek következtében a per elhúzódásának megakadályozása és a peres felek megkímélése esetleg később feleslegesnek bizonyuló költségektől.

Az élettársi jogviszony fennállása tényének, valamint időbeli kereteinek az ún. közbenső ítélettel előzetesen történő megállapítása a jogviszony időbeli keretein kívül eső vagyoni igények vonatkozásában - annak tartalmát tekintve - kétséggkíül a kereset elutasításának minősül. A közbenső ítélet, valamint a részítélet és az ítélet ellen viszont a Pp. egymással azonos rendes és rendkívüli jogorvoslati jogosultságot biztosít, és e jogorvoslati jogosultságok közül a felperes a fellebbezés és felülvizsgálati kérelem előterjesztésére való jogosultságát ki is merítette. Alaptalanul hivatkozik tehát arra, hogy a közbenső ítélet meghozatala folytán a jogorvoslathoz való joga sérelmet szenvedett.

II. Helyesen hivatkozik ugyan a felperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy nem zárja ki az élettársi jogviszony megállapíthatóságát önmagában az, hogy az együttélés ideje alatt a felek valamelyike más személlyel is közelebbi kapcsolatot tart fenn.

Alaptalanul érvel viszont azzal, hogy a peres felek együttélése az 1994. évet megelőző időszakban az alperes 1991. őszével bezárólag más nővel bizonyítottan fennálló élettársi kapcsolata és a jogerős ítélet által helyesen kiemelt egyéb körülmények ellenére is megfelelt az élettársi jogviszony Ptk. 685/A. §-a által meghatározott fogalmi elemeinek.

A Legfelsőbb Bíróság ugyanis számos eseti döntésében rámutatott már arra, hogy a közös háztartásban élők vagyoni viszonyaira vonatkozó szabályok alkalmazására - az egyéb feltételek meglétében is - csak akkor kerülhet sor, ha legalább hallgatólagosan egyetértének abban, hogy a közös gazdasági tevékenység eredményeként szerzett vagyon közös legyen (BH 1998/12/588.). Nem állapítható meg ezért az élettársi kapcsolat fennállása az ítélezési gyakorlat szerint olyan esetben, amikor a felek ugyan közösen eljárak szórakozni, közösen utaztak külföldre, és e költséges utazások anyagi terheit az egyik fél fedezte, ugyanakkor nem éltek közös háztartásban - szoros érzelmi kapcsolatuk ellenére - és saját jövedelmükkel önállóan rendelkeztek (Fővárosi Bíróság 45. Pf.25 749/1992/3. sz.),

és nincs lehetőség az élettársak, illetőleg a közös háztartásban élő más hozzátartozók közös szerzésének a megállapítására akkor sem, ha a közösség abban áll, hogy egy lakásban lakva egymást az élet fenntartásához szükséges körön belül gazdaságilag is támogatják, rokoni, érzelmi alapon kölcsönös szívességi szolgáltatásokat teljesítenek egymás javára (P.törv.III.20 012/1985/3. sz. - BH 1986/2/62., 1998/2/83-I., ld. Tóth Aladárné in.: A családjog kézikönyve 2. kötet 698. és 706. old.).

A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint az 1994. november hónapját megelőző időszak vonatkozásában a peres felek közötti kapcsolat az élettársi jogviszony törvényes tartalmi elemeinek nem felelt meg, ezért a jogviszony kezdő időpontjának a jogerős közbenső ítélet általi meghatározása anyagi jogi jellegű jogszabályt nem sért.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős közbenső ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit - az érdemi döntés helyes indokaira a Pp. 270. §-ának (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. §-ának (3) bekezdése alapján utalva - a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét csupán megállapította, annak viseléséről az első fokú bíróság az eljárást befejező határozatában dönt.

Budapest, 2007. augusztus 28.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelül:

bírószági tisztviselő